

Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich

Przykłady projektów realizowanych w ramach
podejścia Leader

European Network for
Rural Development

Komisja Europejska
Rolnictwo i
rozwój obszarów wiejskich

Europejska Sieć na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich

Europejska Sieć na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (ENRD) przyczynia się do skutecznego wdrażania programów rozwoju obszarów wiejskich (PROW) na terenie całej Unii Europejskiej (UE).

Każde z państw członkowskich utworzyło własną krajową sieć obszarów wiejskich (KSOW), która zrzesza organizacje i instytucje administracji zaangażowane w rozwój obszarów wiejskich.

Na szczeblu UE sieć ENRD zapewnia tworzenie sieci kontaktów pomiędzy KSOW, administracją państwową oraz organizacjami europejskimi.

Więcej informacji znajduje się na [stronie internetowej ENRD](http://enrd.ec.europa.eu):
<http://enrd.ec.europa.eu>.

Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich

Wymiana informacji jest istotnym elementem działań sieci KSOW i ENRD. Niniejszy biuletyn stanowi część cyklu publikacji sieci ENRD, których celem jest promowanie takiej właśnie wymiany informacji.

Poszczególne wydania biuletynu przedstawiają różne rodzaje projektów, które otrzymały dofinansowanie w ramach PROW z Europejskiego Funduszu Rolnego Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW).

Niniejsze wydanie koncentruje się na pracy lokalnych grup działania (LGD) oraz opisuje różne projekty finansowane ze środków EFRROW i wykorzystujące metodologię Leader w celu uzyskania korzyści w postaci rozwoju obszarów wiejskich.

Pozostałe wydania biuletynu można pobrać z [biblioteki dostępnej na stronie internetowej ENRD](#)¹, zaś [baza danych projektów realizowanych w ramach PROW](#)² zawiera liczne przykłady pomocy udzielonej w ramach EFRROW inicjatywom wspierającym rozwój obszarów wiejskich.

Redaktor naczelny: Rob Peters, Kierownik Działu, Dyrekcja Generalna ds. Rolnictwa i Rozwoju Obszarów Wiejskich.

Rękopis ukończono w czerwcu 2011 r. Wersją oryginalną jest tekst w języku angielskim.

Podziękowania

Prace redakcyjne Punktu Kontaktowego ENRD: Tim Hudson, Pascale Van Doren, Judit Török

Fotografia na okładce: © Tim Hudson

1 http://enrd.ec.europa.eu/en-rd-library/eafrd_examples_of_projects_brochure_en/en/eafrd_examples_of_projects_brochure_en_home.cfm

2 http://enrd.ec.europa.eu/projects/pl/projects_home.cfm

Spis treści

Przykłady projektów realizowanych w ramach podejścia Leader ze środków EFRR

Wprowadzenie: Leader, lokalne grupy działania i rozwój obszarów wiejskich w Unii Europejskiej	2
Wysoka wydajność projektów w ramach podejścia Leader dzięki oddolnemu rozwojowi obszarów wiejskich: LITWA	4
Działania LGD napędzane innowacją: WALIA, WIELKA BRYTANIA	6
Międzynarodowy projekt wspiera rozwój terytorialny: LUKSEMBURG, FRANCJA I NIEMCY	8
Sąsiednie LGD tworzą klaster niszowej turystyki: AUSTRIA	10
Leader waloryzuje lokalne produkty spożywcze: PORTUGALIA	12
Uwzględnianie wartości dodanej podejścia Leader w głównym nurcie: HOLANDIA ..	14
LGD promują zarządzanie oparte na zrównoważonym wykorzystaniu zasobów naturalnych: WALONIA, BELGIA	16
Nowe LGD wykorzystują międzynarodowe możliwości: CZECHY, ESTONIA I SŁOWACJA	18
Eksportowanie metodologii Leader: FINLANDIA	20

Leader, lokalne grupy działania i rozwój obszarów wiejskich w Unii Europejskiej

Pojęcie „Leader” określa specjalne podejście do lokalnego rozwoju w odniesieniu do obszarów wiejskich. Nazwa Leader wzięła się od francuskiego akronimu nazwy „Liaison Entre Actions pour le Developement de L’Economie Rurale” (co można przetłumaczyć jako „powiązania pomiędzy działaniami na rzecz rozwoju gospodarki wiejskiej”). Koncepcję tę po raz pierwszy wprowadziła Komisja Europejska we wczesnych latach 90. jako eksperymentalne podejście do rozwoju obszarów wiejskich. Od tego czasu „metodologia Leader” okazała się tak skuteczna, że Komisja Europejska nie stosuje już akronimu i słowo Leader zyskało w słowniku UE dotyczącym rozwoju obszarów wiejskich status osobnego rzeczownika.

Specjalne podejście Leader oparte jest na metodologii, która koncentruje się na „oddolnych” działaniach na rzecz rozwoju obszarów wiejskich. W takie działania zaangażowane są lokalne przedsiębiorstwa, przedstawiciele społeczeństwa obywatelskiego oraz lokalne władze działające razem w ramach partnerstwa publiczno-prywatnego. Partnerstwa stosujące podejście Leader nazywane są lokalnymi grupami działania (LGD). LGD otrzymują środki z EFRROW i to one decydują, w jaki sposób wykorzystać budżet uzyskany z EFRROW na realizację projektów na obszarach wiejskich. Proces decyzyjny oparty jest na lokalnej strategii rozwoju (LSR) danej LGD a wszystkie finansowane z EFRROW projekty LGD muszą być spójne z jej LSR. Każda LSR zawiera zestaw działań na rzecz rozwoju obszarów wiejskich i celów, które zostały zaproponowane przez lokalną społeczność z obszaru działania LGD. Takie podejście gwarantuje, że wszystkie

działania w ramach podejścia Leader są inicjatywami „oddolnymi”, co stanowi wartość dodaną, ponieważ wiejskie społeczności znacznie chętniej angażują się w projekty wsparcia, które dotyczą ich bezpośrednio.

Podejście Leader wyróżnia również kilka innych aspektów, które niosą ze sobą wartość dodaną. Jednym z nich jest innowacyjność. Celem tego kryterium jest zachęcanie LGD do testowania nowych sposobów rozwijania obszaru ich działania, dzięki czemu Leader skutecznie stymuluje rozmaite społeczno-ekonomiczne i środowiskowe innowacje na obszarach wiejskich w całej Europie.

Ogólnounijnny aspekt podejścia Leader to kolejna ważna cecha tej metodologii. Konkretnie części budżetów z EFRROW, jakimi operują LGD, są przeznaczane na projekty współpracy transnarodowej. Projekty te pomagają mieszkańcom obszarów wiejskich uczyć się od mieszkańców podobnych obszarów w innych krajach, wspierając wymianę nowych pomysłów na projekty ukierunkowane na rozwój obszarów wiejskich. Taka współpraca pomiędzy LGD przyniosła wiele korzyści różnym obszarom wiejskim w całej Europie. Również LSR lokalnych grup działania

kładą silny nacisk na współpracę i tworzenie sieci kontaktów.

Już prawie 2200 LGD wdraża metodologię Leader w całej Unii Europejskiej, a cały czas powstają nowe grupy. Przeszło 5,5 mld EUR z EFRROW przeznaczono na projekty LGD. Środki te inwestuje się w „oddolnie” określone priorytety rozwoju obszarów wiejskich, między innymi w budowanie konkurencyjności przedsiębiorstw, dbanie o zrównoważenie środowiskowe, dywersyfikację gospodarczą oraz podniesienie jakości życia.

Niniejszy biuletyn przygotowano celem przedstawienia przykładowych projektów realizowanych w ramach podejścia Leader. Każdy z dziewięciu artykułów pokazuje, jakie korzyści można uzyskać dzięki stosowaniu metodologii Leader. Podkreślają one również wartość dodaną tego popularnego i skutecznego podejścia do rozwoju obszarów wiejskich.

Przy opracowywaniu biuletynu korzystano z materiałów dostępnych w odpowiedniej sekcji strony internetowej ENRD (Europejska Sieć na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich)³ dotyczących podejścia Leader i roli LGD w rozwoju obszarów wiejskich w UE⁴. Biblioteka ta została ostatnio

uzupełniona o sprawozdania trzech Grup Tematycznych Leader ustanowionych w ramach podkomitetu ENRD ds. Leader.

Grupy Tematyczne zostały powołane przez Komisję Europejską w 2009 r. Ich zadaniem było zbadanie działań realizowanych w ramach podejścia Leader w całej UE w celu zidentyfikowania problemów, zebrania informacji o przykładach dobrych praktyk i opracowania zaleceń, które umożliwiłyby lepsze wdrażanie metodologii Leader. Grupy Tematyczne zbadały mechanizmy realizacji metodologii Leader, jej innowacyjność oraz środki w zakresie współpracy.

3 http://enrd.ec.europa.eu/rural-development-policy/leader/pl/leader_pl.cfm

4 At EU level, delivery of the Leader methodology is overseen by a special Leader subcommittee of the main ENRD steering group

Wysoka wydajność projektów w ramach podejścia Leader dzięki oddolnemu rozwojowi obszarów wiejskich: LGD wspiera projekty priorytetowe dla lokalnej społeczności na Litwie

Projekty wspierające rozwój obszarów wiejskich zaproponowane przez członków lokalnej społeczności i skoncentrowane na konkretnej lokalnej potrzebie nazywane są projektami „oddolnymi”. Wszystkie projekty w ramach metodologii Leader są projektami oddolnymi, a ich realizacja przyczynia się do nawiązywania kontaktów między osobami z różnych, lecz charakteryzujących się podobnymi cechami, środowisk.

Jednym z czynników, które wzmacniają oddolną wartość projektów realizowanych w ramach podejścia Leader, jest sposób funkcjonowania partnerstw LGD. Członkowie LGD stanowią przekrój lokalnych społeczności. Są to między innymi przedstawiciele lokalnych władz, grup biznesowych, organizacji społecznych i organów zaangażowanych w ochronę środowiska. Dzięki tej wielosektorowej strukturze, LGD posiadają bogatą, scentralizowaną bazę wiedzy na temat umiejętności oraz w równorzędny sposób podejmują kwestie z wielu odmiennych dziedzin.

Wielosektorową strukturę LGD można spotkać we wszystkich państwach członkowskich. Typowa struktura LGD, taka jak na przykład LGD dla litewskiego regionu Kowna („Kauno R. LAG”), obejmuje przedstawicieli gmin, ośrodków kultury, grup młodzieżowych, związku rolników, specjalistów w zakresie ochrony środowiska oraz przedstawicieli przedsiębiorstw i klubów sportowych. W centralnej części Litwy członkowie LGD założyli główną radę LGD, której działania wspiera kilka podkomitetów. Ich celem jest zapewnienie jak najlepszego wykorzystania bazy umiejętności LGD w poszczególnych obszarach tematycznych. Takie podejście jest również stosowane w innych regionach UE. W regionie Kowna podkomitety LGD zajmują się takimi kwestiami jak rozwój gospodarczy obszarów wiejskich, odnowa wsi i kwestie związane ze społecznością lokalną.

Każdy z obszarów tematycznych LGD dla regionu Kowna został określony jako priorytet projektu wsparcia realizowanego w ramach podejścia Leader. Priorytety te zostały ustalone podczas tworzenia Lokalnej Strategii Rozwoju (LSR) danej LGD. Strategie te stanowią kolejną cechę wyróżniającą oddolną metodologię Leader.

Lokalna Strategia Rozwoju (LSR)

Wszystkie LGD mają obowiązek opracować LSR zanim zaczną przeznaczać środki z EFRROW na projekty wspierające rozwój obszarów wiejskich. LSR wiąże się z dogłębną analizą obszaru działania LGD w celu ustalenia, co według mieszkańców jest najważniejsze dla rozwoju danego obszaru. LSR zawiera również kwestie wskazane przez ludność wiejską jako główne problemy wymagające przeznaczenia funduszy w ramach projektów Leader. Do opracowania LSR niezbędne jest przeprowadzenie licznych konsultacji wśród lokalnej społeczności. Dzięki tej procedurze LGD dysponują integralnym dla strategii, oddolnym kierunkiem ich działań.

Podczas gdy formuła LSR jest zasadniczo niezmienna dla wszystkich LGD, różne grupy przyjmują rozmaite podejścia do procesu konsultacji społecznych. W przypadku LGD dla Regionu Kowna pomysły i opinie uzyskane od mieszkańców, przedsiębiorstw i organizacji zostały następnie pogrupowane według następujących kategorii: „Osiągnięcie”, „Stagnacja”, „Kryzys”, „Nadzieja”, co usprawniło ocenę możliwości i problemów. Swoboda LGD w wyborze technik najlepiej odpowiadających ich obszarom działania gwarantuje, że LSR są „ukierunkowane terytorialnie”, co jest niezbędnym składnikiem oddolnego charakteru metodologii Leader.

Wśród ukierunkowanych terytorialnie priorytetów wskazanych przez ludność wiejską regionu Kowna znalazło się silne pragnienie, by znaleźć rozwiązania, które zapewniłyby podtrzymywanie tradycji kulturowych. Podobnie jak na większości obszarów wiejskich Europy, tożsamość kulturowa pozostaje bardzo istotna dla obsza-

rów wiejskich na Litwie i aspekt ten był wyraźnie widoczny również w LSR. Innym ważnym priorytetem dla ludności z regionu Kowna jest poprawa infrastruktury wspierającej rozwój obszarów wiejskich. Mieszkańcy mają świadomość, że wybudowanie odpowiednich obiektów może stanowić szansę dla rozwoju edukacji i turystyki.

W odpowiedzi na oddolnie określone oczekiwania, w LSR ustanowiono kategorię z odrębnym funduszem przeznaczonym na wspieranie grup wiejskich w rozwijaniu przez nie ośrodków rzemiosła tradycyjnego. Przewodniczący LGD dla Regionu Kowna, pan Vytautas Zubas wyjaśnia, że te środki w ramach LSR można przeznaczyć na „rozwój linii technologicznych dla tradycyjnego rzemiosła, umożliwienie sprzedaży produktów rękodzieła oraz wspieranie ośrodków kształcenia rzemieślników”. Vytautas Zubas dodaje również, że: „profesjonalizm w rękodzielnictwie w naszym regionie zanika i wierzymy, że wspieranie zarówno podaży, jak i popytu dla sektora rzemieślniczego zapewni nowemu pokoleniu rzemieślników nowe możliwości znalezienia zajęcia. Jednocześnie pomoże to nam podtrzymywać i wzmacniać nasze kulturowe dziedzictwo. Uważamy, że jest to rozwiązanie, w ramach którego nie ma przegranych i już teraz korzystamy ze środków z osi Leader w celu rozwijania nowej infrastruktury wspierającej rozwój obszarów wiejskich w sektorze rzemieślniczym”.

EFRRROW w akcji

Przykładowo, dobrze znanym projektem z tego sektora realizowanym w ramach LGD dla Regionu Kowna jest ośrodek rzemiosła wiejskiego tworzony przez lokalne muzeum we wsi Biliūnų. Przy całkowitym koszcie wynoszącym 390 000 EUR, nowy obiekt otrzymał 67 911 EUR z EFRROW i 45 133 EUR w ramach dofinansowania krajowego z LGD. Środki te zostaną przeznaczone na budowę nowego budynku i inwestycje dodatkowe. Ośrodek rzemiosła, o powierzchni 80 m², budowany jest z wykorzystaniem tradycyjnych metod i na bazie drewnianej konstrukcji, a po ukończeniu prac stanie się domem dla takich sektorów rzemiosła jak wytwarzanie wyrobów żelaznych, drewnianych czy tkanin.

Przestronny, wielofunkcyjny budynek został zaprojektowany tak, aby pełnić funkcję zarówno sali wystawienniczej, jak i ośrodka edukacyjnego i szkoleniowego. Uczestniczący w projekcie pan Juozapas Liekis wierzy w sukces ośrodka: „Będziemy oferować lokalnej społeczności i turystom mnóstwo różnorodnych i interesujących usług. Nasz program obejmuje wprowadzenie do tradycyjnych rzemiosł i etnicznych tradycji kulturowych. Rzemieślnicy i artyści ludowi będą mogli podzielić się swoimi doświadczeniami prezentując sztukę rzemieślniczą na żywo i opowiadając o swoich metodach pracy. Celem projektu jest zainteresowanie młodych ludzi rękodzielnictwem w kontekście pracy zawodowej i w ten sposób w jakimś stopniu przyczynimy się do rozwiązania problemu bezrobocia wśród młodzieży”.

„Uważamy, że jest to rozwiązanie, w ramach którego nie ma przegranych i już teraz korzystamy ze środków przeznaczonych na realizację projektów Leader w celu rozwijania nowej infrastruktury wspierającej rozwój obszarów wiejskich w sektorze rzemieślniczym.”

Vytautas Zubas, Przewodniczący Rady LGD dla Regionu Kowna

© Kaunas District Region LAG

5

Jak widać, ten projekt finansowany z EFRROW oferuje szereg korzyści dla rozwoju obszarów wiejskich – ma potencjał w postaci zapewnienia usług dla turystów oraz możliwości edukacyjnych dla lokalnych przedsiębiorców z sektora rzemieślniczego. Nowe obiekty i usługi oferowane przez tego typu lokalne inicjatywy często również w pozytywny sposób wpływają na poziom pewności siebie wśród lokalnej społeczności, stymulując tym samym powstawanie nowych pomysłów. Ten mechanizm sprawdził się w LGD dla Regionu Kowna, gdzie doskonałe wyniki oddolnych działań pomogły LGD w poszukiwaniu wielu nowatorskich pomysłów na projekty realizowane w ramach podejścia Leader, które wpisują się w założenia LSR.

Dalsze informacje na temat LSR tej grupy i wsparcia dla projektów oddolnych realizowanych na obszarach wiejskich w Regionie Kowna znajdują się na stronie internetowej LGD (<http://kaunorvvg.lt/en/about-us>).

Podejście stosowane przez LGD zawiera kluczowe składniki konieczne dla uzyskania oddolnego rozwoju obszarów wiejskich

Działania LGD napędzane innowacją: walijskie projekty realizowane w ramach podejścia Leader sięgają po nowe technologie i stosują nowatorskie podejścia

Innowacja jest kluczowym aspektem metodologii Leader. Wprowadzenie innowacji jako istotnego kryterium projektów okazało się wysoce skuteczne w zachęcaniu obszarów wiejskich do szukania nowych pomysłów na rozwój. Imponujące wyniki uzyskane na przestrzeni lat wyraźnie wskazują, że LGD mają ogromny potencjał do identyfikowania nowych, kreatywnych możliwości i znajdowania innowacyjnych rozwiązań dla lokalnych problemów rozwojowych.

Projekty realizowane w ramach podejścia Leader mogą obejmować szeroki zakres różnorodnych innowacji dla obszarów wiejskich. Wśród takich innowacji znajduje się programowanie polityki z jednej strony oraz wdrażanie projektów z drugiej a elastyczność tego rodzaju metodologii jest jednym z czynników jej sukcesu. Różne rodzaje innowacji w ramach podejścia Leader obejmują:

Nowe sposoby działania: wśród nich można wymienić rozwiązania wspierające rozwój obszarów wiejskich, które wykorzystują nowe pomysły lub nowe techniki, koncentrują się na alternatywnych rynkach, łączą rozmaite sektory i zainteresowane strony dzięki nowym metodom tworzenia sieci kontaktów, wspierają nowe grupy priorytetów lub znajdują nowe rozwiązania dla problemów społecznych, gospodarczych i środowiskowych.

Nowe produkty i usługi: nowe produkty i usługi często są wynikiem innowacyjnych sposobów działania i mogą być tworzone poprzez zastosowanie nowych lub nowatorskich technik, partnerstw, technologii, procesów, badań lub sposobów myślenia.

Dostosowywanie sprawdzonych rozwiązań do nowych okoliczności: tego typu działania są również postrzegane jako skuteczny środek sprzyjający innowacyjnemu rozwojowi obszarów wiejskich o lokalnym znaczeniu. Tego typu innowacyjne działania są często wspierane poprzez transfer wiedzy pomiędzy regionami lub państwami członkowskimi.

W ramach projektów realizowanych zgodnie z podejściem Leader opracowano obszerne portfolio praktycznych doświadczeń w rozwoju obszarów wiejskich związanych z tego rodzaju innowacjami. Przydatny zbiór *informacji na temat projektów realizowanych w ramach podejścia Leader*⁵ zaprezentowano na stronie ENRD.

Innowacje na obszarach wiejskich w Wielkiej Brytanii

Wszystkie państwa członkowskie aktywnie uczestniczą w budowaniu zbioru innowacji wdrażanych w ramach podejścia Leader poprzez swoje nowe innowacyjne projekty realizowane przez LGD. Kilka interesujących przykładów pochodzi z regionu Walii położonego w Wielkiej Brytanii, gdzie dzięki alternatywnym sposobom pracowania stworzono nowe produkty i usługi, poprzez dostosowanie sprawdzonych podejść do nowych okoliczności.

Na liście projektów walijskiego LGD, które otrzymały wsparcie z EFRROW, znajdują się nowatorskie zastosowania technologii informatycznych na potrzeby atrakcji turystycznych na obszarach wiejskich. Wśród takich turystycznych innowacji można wymienić, między innymi, wykorzystanie technologii satelitarnej do „zabawy w poszukiwanie skarbów”, połączenie ekoturystyki i technologii mp3 w celu podnoszenia poziomu świadomości o zarządzaniu zasobami naturalnymi oraz wprowadzenie kamer internetowych umożliwiających wirtualne odwiedziny na farmach.

Nowa atrakcja turystyczna w postaci satelitarnej wspomaganego poszukiwania skarbów zyskała popularność wśród turystów ze wszystkich grup wiekowych. Zabawa jest oparta na zasadach gry terenowej „geocaching”, jednak stosuje mniej intryzujące techniki „earthcaching” (<http://rock.geosociety.org/earthcache/intro.htm>), dzięki którym turyści mogą uczestniczyć w wyjątkowych wyprawach geologicznych na zalesionych wyżynach *Clwydian* (www.clwydianrangeaonb.org.uk). Turyści za kaucją wypożyczają podręczne urządzenia nawigacji satelitarnej (GPS), które są zaprogramowane tak, aby oprowadzać zwiedzających po okolicznych lasach.

Leśnik z obszaru Clwydian, David Shiel, opowiada: „Ten las ma fascynującą historię, która obejmuje cmentarzyska sprzed ponad 4 000 lat, stare kopalnie ołowiu z XVIII i XIX wieku oraz opuszczoną zagrodę ukrytą pomiędzy okalającymi górę drzewami, które zasadzono we wczesnych latach sześćdziesiątych XX wieku. To idealne miejsce dla szlaku gry opartej na technice „earthcaching”, ponieważ historia lasu jest ukryta właśnie między drzewami”. Projekt satelitarnych spacerów w lasach Clwydian otrzymał fundusze w wysokości 30 000 GBP (co stanowi równowartość 35 000 EUR) z LGD dla Cadwyn Clwyd (co stanowi część trzyletniego planu realizowanego na obszarach wiejskich Flintshire i Denbighshire mającego na celu aktywizację wiejskiej społeczności i ożywienie gospodarki lokalnej).

W innym miejscu w Walii, projekt „e-szlak” w Glaslyn finansowany przez LGD dla Powys wykorzystuje technologię cyfrową do audio wycieczek po rezerwacie przyrody Glaslyn. Ten eko-turystyczny projekt wdrażany w ramach podejścia Leader otrzymał dotację z EFRROW w wysokości 7430 GBP (co stanowi równowartość 8250 EUR) na realizację celu, jakim jest zachęcenie turystów i dostarczenie im rozrywki oraz informacji. Audio-wycieczki i aplikacje na smartfony zawierają zestaw wskazówek dotyczących szlaku oraz historii opowiadane przez lokalnych mieszkańców. Cyfrowe przewodniki po szlaku w formie nagrań mogą zostać **pobrane bezpłatnie** (www.montwt.co.uk/audiotrail.html) a następnie odtworzone na miejscu za pomocą standardowych urządzeń mp3, takich jak te wbudowane w telefony komórkowe i przenośne odtwarzacze muzyki.

Uczestnik projektu, Cliff Webb, wyjaśnia: „Ten zgodny z podejściem Leader projekt promuje rezerwat przyrody oraz historię i kulturę regionu. Ponadto w ramach projektu pokazujemy odwiedzającym, jak dobre zarządzanie terenami wyżyn oraz odpowiednie metody uprawy ziemi mogą przysporzyć społeczeństwu korzyści, z których

„ Jest to fantastyczny projekt, dzięki któremu życie codzienne na farmie można podglądać bezpośrednio z domów i klas. ”

Ieuan Sherwood, Rada Miejska Hrabstwa Bridgend

ludzie często nie zdają sobie w pełni sprawy – na przykład zmniejszenie ryzyka wystąpienia powodzi, pochłanianie dwutlenku węgla i, rzecz jasna, ochrona dzikiej przyrody. Dzięki innowacyjnemu wykorzystaniu nowoczesnych technologii udało nam się zrealizować nasz projekt w atrakcyjny sposób, co pomogło nam dotrzeć do szerszego grona turystów”.

Podobne korzyści edukacyjne przynosi wirtualna wycieczka po farmie w Bridgend. Ten projekt realizowany w ramach podejścia Leader został uruchomiony w celu zwrócenia uwagi społeczeństwa na kwestie związane z gospodarką rolną. Otrzymał on dotację z EFRROW w wysokości 38 075 GBP (co stanowi równowartość 43 500 EUR). Dzięki wsparciu z EFRROW, uzyskanemu przez LGD dla Bridgend, na farmie w Blackmill zainstalowano pięć kamer internetowych, które umożliwiają użytkownikom Internetu śledzenie na bieżąco codziennego życia na farmie. Z interaktywnej **strony internetowej** (www.ourwelshfarm.co.uk) projektu LGD można się wiele dowiedzieć o gospodarce rolnej – począwszy od produkcji żywności, a na zrównoważonym wykorzystywaniu środowiska skończywszy. Sukces projektu został w zeszłym roku doceniony w walijskim konkursie „Edukacja Rolna i Wiejska”, który podkreśla rolę, jaką rolnicy mogą pełnić w edukowaniu młodych ludzi. Wirtualne wycieczki po farmie w Bridgend nie są jedynie narzędziem edukacyjnym – mają również zachęcać młodych ludzi do zwiedzania obszarów wiejskich. Ieuan Sherwood, kierownik ds. rozwoju obszarów wiejskich w Radzie Miejskiej Hrabstwa Bridgend wróży projektowi wielki sukces i mówi: „jest to fantastyczny projekt, dzięki któremu codzienne życie na farmie można podglądać bezpośrednio z domów i klas. To naprawdę pierwszorzędne narzędzie edukacyjne, a próbny projekt w ramach inicjatywy Leader okazał się wielkim sukcesem”.

*Więcej informacji na temat projektów realizowanych w ramach podejścia Leader wdrażanych w tej części Wielkiej Brytanii można uzyskać od **Walijskiej Sieci Obszarów Wiejskich**⁶.*

Projekty realizowane w ramach podejścia Leader mogą obejmować szeroki zakres różnorodnych innowacji dla obszarów wiejskich

Międzynarodowy projekt wspiera rozwój terytorialny: powiązane interesy producentów wina mozelskiego bodźcem dla współpracy transgranicznej

Współpraca pomiędzy obszarami wiejskimi może generować pozytywne wyniki i wartość dodaną, dlatego też pewna część zestawu narzędzi finansowania z osi Leader przeznaczona jest na wspieranie LGD we wdrażaniu projektów finansowanych z EFRROW, które wiążą się ze współpracą międzynarodową.

LGD zajmują się promowaniem wymiany wiedzy – know-how – pomiędzy grupami, przedsiębiorstwami i organizacjami z obszarów wiejskich w całej Europie. Wśród pytań zadawanych przez LGD w odniesieniu do takich projektów współpracy powtarza się często pytanie: „Jak rozpocząć współpracę i jakie działania powinniśmy podejmować w ramach współpracy?”. W celu udzielenia odpowiedzi na takie pytania przygotowano *Przewodnik po współpracy międzynarodowej ENRD*⁷.

W dokumencie tym opisano współpracę krok po kroku, podkreślając, że wiele projektów współpracy powstaje w chwili, gdy osoby z różnych regionów odkrywają, że mają ze sobą wiele wspólnego. Takie osoby (i organizacje, w których działają) mogą połączyć siły na rzecz wspólnych interesów w celu realizacji wzajemnie korzystnych działań. Przedsiębiorstwa z obszarów wiejskich objętych działaniami LGD położonych wzdłuż brzegu rzeki Mozela (fr. Moselle), przepływającej przez Luksemburg, Niemcy i Francję, rozpoczęły współpracę właśnie w ten sposób. Ich wspólnym celem było wzmocnienie konkurencyjności w ich lokalnych sektorach przemysłu winiarskiego. Aby osiągnąć ten cel, wspólnie zainicjowały projekt współpracy transnarodowej.

Współpraca na rzecz konkurencyjności

Tradycja win mozelskich produkowanych w tych trzech krajach sięga czasów starożytnego Rzymu. Region słynie z produkcji rozmaitych odmian wina, między innymi francuskiego Gris de Toul Grey, niemieckich Rieslingów czy też Crémants z Luksemburga. Wszystkie te wina odzwierciedlają kulturowe dziedzictwo regionu, które obejmuje tradycyjne procesy wytwarzania wina oraz lokalne zwyczaje.

Obecne trendy globalizacyjne wywierają coraz większą presję handlową na winnice mozelskie, a napływ win z „nowego świata” stale zmusza tradycyjne marki do poszukiwania nowych sposobów konkurowania na rynku. Oprócz wspólnego problemu w postaci nacisków ze strony rynku, wytwórnie win we wszystkich trzech krajach borykają się z podobnymi problemami dotyczącymi produktywności, które wynikają z nieprzewidywalnych warunków, trudnego terenu, wysokich standardów i rosnących kosztów produkcji.

Prowadzone wcześniej działania na rzecz rozwoju obszarów wiejskich pomagały w rozwiązywaniu tych problemów na poziomie poszczególnych krajów. W pewnym momencie przedstawiciele przedsiębiorstw z trzech regionów położonych nad Mozelą zdali sobie sprawę, że istnieje możliwość uzyskania synergii wspólnych działań. Philippe Eschenauer z LGD dla Misserland w Luksemburgu wyjaśnia: „przeszło dwa lata zajęło nam zrzeczenie około dwudziestu partnerów w projekcie w ramach inicjatywy Leader, który nazwaliśmy ‘Terroir Moselle’. Motto naszej współpracy brzmi ‘razem silniejsi’ i doskonale podsumowuje cele projektu”.

Główne cele projektu współpracy transnarodowej koncentrują się na międzynarodowej strategii, która ma za zadanie wzmocnienie światowej reputacji win z tego rejonu. Thomas Wallrich z niemieckiej LGD dla Moselfranken opowiada: „projekt ‘Terroir Moselle’ obejmuje prawie 4 000 wytwórni win z trzech krajów i około 10 500 hektarów winnic. Ponad 220 wiosek w regionie funkcjonuje dzięki uprawie winorośli i turystyce winiarskiej, więc nasz projekt może przynieść im znaczne korzyści”.

Najbardziej europejskie z win

Większość budżetu projektu w wysokości 250 000 EUR pochłaniają koszty marketingowe. 55% tej kwoty pokryto z EFRROW za pomocą środków LGD przeznaczonych na wzmocnienie konkurencyjności przedsiębiorstw. Zatrudniono również, w niepełnym wymiarze czasowym, koordynatora, który kieruje projektem i usprawnia proces tworzenia sieci kontaktów pomiędzy przedsiębiorstwami z różnych obszarów działania LGD.

Wcześniejsze rezultaty rozwoju przedsiębiorstw w ramach inicjatywy Leader wykazały możliwości wykorzystania szczególnej, międzynarodowej tożsamości win mozelskich. Dzięki tym wynikom partnerzy z Terroir Moselle mogą lepiej promować swoje produkty jako „najbardziej europejskie ze wszystkich win” – nazywane tak ze względu na fakt, iż są one wytwarzane aż w trzech krajach Europy. Tę wyjątkową zaletę wykorzystuje się obecnie jako narzędzie reklamowe, przy szczególnym nacisku na reklamę na rynkach poza regionem związanym z Mozelą.

W oparciu o ten europejski wymiar zacieśnia się współpraca między wytwórcami win oraz rozpoczęto prace nad wspólnym planem komunikacyjnym mającym na celu uwypuklenie profilu produktów z regionów położonych nad Mozelą.

Jednym z elementów projektu jest również turystyka winiarska. Przygotowuje się obecnie specjalne kampanie, których zadaniem będzie przyciągnięcie tego rodzaju turystów do regionu. Strategie turystyczne nie opierają się wyłącznie na opowieściach o wyśmienitych winach, ale podkreślają również inne zalety regionu – jego naturalne środowisko, wyjątkowe krajobrazy i wielokulturowe tradycje.

„Motto naszej współpracy brzmi ‘razem silniejsi’ i doskonale podsumowuje cele projektu. ”

Philippe Eschenauer, Luksemburg Miselerland LGD

Na projekcie współpracy transnarodowej realizowanym przez rolników z Terroir Moselle skorzysta też sztuka uprawy winorośli oraz enologia. Przykładem takich korzyści jest nowa międzynarodowa nagroda dla win wysokiej jakości – „Schengen Prestige”. Członkowie grupy Schengen Prestige ustalili ściśle kryteria, jakie musi spełniać wino i przed otrzymaniem oznakowania „Schengen Luxury Charter” wina muszą przejść specjalistyczne testy. Grupa została ustanowiona bez wykorzystania jakichkolwiek środków z LGD, co jest przykładem ubocznego skutku o wartości dodanej, który może powstać, gdy przedsiębiorstwa z obszarów wiejskich zaczną współpracę po początkowym bodźcu w postaci projektu w ramach inicjatywy Leader.

Kolejną innowacją będącą owocem partnerstwa Terroir Moselle jest propozycja „statku z winami”, który stałby się pływającym narzędziem promocji win z regionu. Taki statek mógłby być wykorzystywany jako mobilne centrum informacyjne dla miłośników win mozelskich, a także mógłby przewozić turystów po określonych trasach, aby zagwarantować, że korzyści z turystyki winiarskiej czerpią wszystkie obszary dorzecza rzeki.

Więcej informacji na temat „statku z winami” oraz innych aspektów projektu współpracy transnarodowej Terroir Moselle można uzyskać na stronie www.terroirmoselle.eu oraz kontaktując się z osobami zaangażowanymi w LGD:

Francja – LGD dla Pays Terres de Lorraine - [Peggy Dangelser](mailto:Peggy.Dangelser@leader.terresdelorraine@yahoo.fr) (leader.terresdelorraine@yahoo.fr)

Niemcy – LGD dla Mosel – [Helmut Ulmen](mailto:Helmut.Ulmen@Bernkastel-Wittlich.de) (Helmut.Ulmen@Bernkastel-Wittlich.de)

Niemcy – LGD dla Mosel franken – [Thomas Wallrich](mailto:Thomas.Wallrich@info@lag-mosel franken.de) (info@lag-mosel franken.de)

Luksemburg – LGD dla Miselerland – [Philippe Eschenauer](mailto:Philippe.Eschenauer@miselerland.lu) (philippe.eschenauer@miselerland.lu)

Porady dotyczące planowania i realizacji projektów współpracy w ramach metodologii Leader można uzyskać od Krajowych Sieci Obszarów Wiejskich oraz na stronie ENRD

Sąsiednie LGD tworzą klaster turystyki niszowej: współpraca na rzecz promocji Tyrolu jako „Wspinaczkowego Raju”

Grupa LGD z południowej Austrii wspólnie pracuje nad ustanowieniem regionu Tyrolu jako centrum doskonałości dla wspinaczek górskich, a dzięki prowadzeniu współpracy w ramach metodologii Leader, LGD zyskują wzajemne korzyści gospodarcze oraz dbają o ochronę środowiska.

W innym artykule tego wydania opisano, jak dorzecze jednej rzeki obejmujące kilka krajów może stać się podstawą współpracy międzynarodowej w ramach metodologii Leader. Geograficzne właściwości obszarów położonych w granicach jednego państwa również mogą stanowić bodziec dla skutecznej współpracy LGD, w tym przypadku na poziomie krajowym. Prace w ramach metodologii Leader przeprowadzone w austriackim paśmie górskim Tyrol pokazują, jak można to osiągnąć w praktyce.

Wspólne cechy geograficzne – takie jak pasma górskie, rzeki, lasy czy wybrzeża – mogą być źródłem pomysłów na projekty współpracy między LGD, których obszary działania posiadają podobne uwarunkowania terenu. Tak też było w przypadku Tyrolu, gdzie górskie tereny oferują lokalnym społecznościom podobne możliwości, a także sprawiają porównywalne problemy.

Współpraca LGD w ramach tyrolskiego projektu wspinaczkowego rozpoczęła się w 2006 r. z inicjatywy ośmiu LGD współpracujących z grupą lokalnych stowarzyszeń turystycznych. To partnerstwo miało służyć zwiększeniu potencjału poprzez połączenie wysiłków. Jego celem było znalezienie nowych sposobów na przyciągnięcie turystów do Tyrolu przez cały rok. Początkowe prace obejmowały przeprowadzenie działań przygotowawczych, by dokonać oceny sytuacji oraz ustalić, które ze wspólnych celów mogą zostać osiągnięte. Proces ten rozbito na kilka etapów, opracowanych na wzór przykładów podanych w rozdziałach *Przewodnika po współpracy międzynarodowej ENRD⁸* dotyczących rozpoczęcia współpracy pomiędzy LGD oraz wybrania wspólnych celów projektu.

© Mike Gabl

W wyniku pierwszych spotkań partnerów projektu tyrolskiego opracowano wspólne propozycje rozwoju regionu w oparciu o jego promocję jako światowej klasy ośrodka wspinaczek, które można tu uprawiać niezależnie od pogody czy pory roku. Działania te ułatwiły dalszą koordynację kampanii promującej Tyrol jako światowej sławy „Wspinaczkowy Raj”.

Projekt „Wspinaczkowy Raj”

Wszystkie projekty współpracy korzystają na posiadaniu silnego partnera prowadzącego. Partnerzy prowadzący mogą zostać pozyskani przy wykorzystaniu środków z EFRR w celu pełnienia strategicznych funkcji nadzorowania i wdrażania działań w ramach projektu oraz koordynowania wymiany wiedzy pomiędzy partnerami projektu. Tyrolska LGD dla Imst została wybrana na partnera prowadzącego odpowiedzialnego za obowiązki związane z projektem „Wspinaczkowy Raj” w 2006 r. i od tamtego czasu nieprzerwanie pełni swoją rolę.

Peter Thaler kierujący LGD dla Imst wyjaśnia: „Przewidywaliśmy, że praca związana z nadzorowaniem projektu, który obejmuje osiem różnych LGD, będzie zabierała mnóstwo czasu, więc postanowiliśmy zatrudnić profesjonalnego koordynatora projektu „Wspinaczkowy Raj”, opłacanego ze wspólnych środków”.

Thaler dodaje: „Wiedzieliśmy również, że taka osoba musi posiadać nie tylko doskonałe umiejętności społeczne – jako że będzie musiała godzić interesy wielu osób – ale także powinna być biegła w sprawach technicznych, aby również mogła mieć swój wkład w ogólną wizję projektu”.

W dużej mierze właśnie dzięki odpowiedniej osobie na stanowisku koordynatora, ale także za sprawą zaangażowania partnera prowadzącego oraz entuzjazmu pozostałych partnerów, projekt tyrolski „Wspinaczkowy Raj” osiągnął większość zaplanowanych celów. Region ten jest dobrze znany jako ośrodek doskonałości dla wspinaczek a przedsiębiorstwa z sektora turystyki cały czas wspólnie dokładają starań, by zwiększać potencjał tego klastra.

Dzięki inwestycjom poczynionym przez LGD przez ostatnie lata powstało wiele nowych obiektów wspinaczkowych oraz rozbudowano infrastrukturę wspinaczkową. Działania te zostały przeprowadzane w skoordynowany sposób, z uwzględnieniem liczby przyjeżdżających tu turystów oraz tak, by zapewnić korzyści gospodarcze dla całego regionu. Obszary działania LGD wykorzystują różne nisze handlowe, jednocześnie ucząc się od siebie. Przykładowo, LGD koncentrujące się na usługach wspinaczkowych dla dzieci oraz osób początkujących mogą podzielić się swoim *know-how* z tymi LGD, które oferują podobne usługi w swoich obiektach wspinaczki lodowej. Do grupy kierującej projektem należą organy zajmujące się ochroną środowiska, które pomagają dopilnować, aby wszelkie działania podejmowane były w sposób w pełni zrównoważony.

Współpraca między partnerami

Między 2007 a 2010 r. zainwestowano w tyrolski projekt środki w wysokości 670 000 EUR (w tym 48% z osi Leader), pochodzące od różnych partnerów LGD. Jednym z głównych rezultatów współpracy LGD jest strona internetowa projektu „Wspinaczkowy Raj” (www.climbers-paradise.com).

Strona została opracowana w celu uzyskania korzyści dla wszystkich LGD uczestniczących w projekcie. Jak mówi Peter Thaler: „Portal służy jako węzeł informacyjny i jest naszym kluczowym narzędziem, ponieważ – jak udało nam się ustalić – Internet jest głównym środkiem komunikacji między miłośnikami wspinaczki na etapie wybierania miejsc do uprawiania tego sportu”.

W ramach tego projektu zgromadzono znaczną wiedzę na różne tematy – od współpracy między partnerami po klastry turystyczne. Więcej informacji na temat różnych aspektów działań przeprowadzanych w ramach współpracy zwieńczonej projektem „Wspinaczkowy Raj” można uzyskać na stronie *LGD regionu Imst* (www.regio-imst.at).

Partnerzy z organizacji środowiskowych mogą wnieść istotny wkład w społeczno-gospodarcze projekty współpracy

„ Im większy projekt, tym bardziej istotna jest wymiana informacji między zainteresowanymi stronami. ”

Peter Thaler, Kierownik LGD dla Imst

Leader waloryzuje lokalne produkty spożywcze: pionierski projekt z Portugalii dowodem na rozwojowy potencjał mediów społecznościowych

Projekty realizowane w ramach podejścia Leader od dawna wspierają waloryzację naturalnych produktów i usług pochodzących z obszarów wiejskich. Takie wsparcie udzielane jest w szczególności lokalnym produktom spożywczym, jako że wiele LGD jest w stanie zaoferować pomoc finansową dla rolników i przedsiębiorców w celu rozwoju ich przedsiębiorstw poprzez innowacyjne projekty, które poprawiają ich ogólną konkurencyjność.

Prowadzenie rentownej działalności rolniczej na wielu obszarach wiejskich może być sporym wyzwaniem. Niedogodności strukturalne, takie jak naturalne utrudnienia, małe rozmiary gospodarstw czy duża odległość od punktów sprzedaży, w powiązaniu z kwestiami rynkowymi (na przykład silną konkurencją i presją cenową dotyczącą produktów rolnych) tworzą trudne warunki funkcjonowania dla rolników.

Jednym ze sposobów na zaradzenie tej sytuacji jest waloryzacja surowców rolnych poprzez przekształcenie ich w produkty spożywcze wysokiej jakości. Potencjalne korzyści takiego podejścia do rozwoju obszarów wiejskich zweryfikowano w ramach różnorodnych projektów wdrażanych zgodnie z podejściem Leader, które zwiększyły wartość produktów rolnych poprzez przetwórstwo oraz inicjatywy marketingowe. Ważną siłą napędową tych zmian była innowacja – pionierski projekt z Portugalii jest doskonałym przykładem korzyści, jakie dla obszarów wiejskich może wygenerować kreatywne podejście do waloryzacji produktów.

Sprawdzony sposób na sukces

Portugalski projekt „PROVE” („PRoMover e VEndeR”, co można przetłumaczyć jako „Promuj i sprzedawaj”) wywodzi się z oddolnej inicjatywy ośmiu LGD z centralnej części kraju. W projekcie PROVE wzięło udział wielu lokalnych producentów z obszarów działania tych LGD, którzy przyłączyli się do wspólnego planu marketingowego dla świeżych owoców i warzyw z lokalnych gospodarstw. Projekt wspiera producentów w sprzedawaniu i promowaniu ich produktów w sposób skierowany bezpośrednio do klientów i przy zachowaniu uczciwej ceny, jednocześnie gwarantując konsumentom wysoką jakość żywności.

Zainteresowanie planem ciągle rośnie i projekt PROVE osiąga coraz większe sukcesy. Projekt ten jest doskonałą ilustracją tego, jak metodologia Leader może zostać wykorzystana do pomyślnej wewnątrzterytorialnej współpracy w celu waloryzacji lokalnych produktów. Środki na początkowe działania w ramach projektu pochodziły z Inicjatywy Wspólnotowej EQUAL 2000-2006, natomiast pozostałe prace nad projektem sfinansowano z EFRROW. Około 235 325 EUR z EFRROW przeznaczono na rzecz projektu PROVE ze środków ośmiu współpracujących LGD, zaś całkowite koszty projektu wyniosły 500 693 EUR. Dzięki tym środkom możliwe było promowanie projektu z wykorzystaniem wielu różnych kanałów.

W ramach projektu przeszkolono mediatorów, których zadaniem było promowanie metodologii PROVE wśród rolników i konsumentów podczas seminariów oraz szkoleń w formie warsztatów. Zaangażowani w projekt pracownicy udzielali przedsiębiorstwom rolniczym również bezpośredniego wsparcia w opracowywaniu planów rozwoju. Efektem było przygotowanie rzetelnego i praktycznego podręcznika na ten temat. W wyniku planu, w który zaangażowane było kilka LGD, sektor żywności lokalnej w Portugalii powiększył się i wzmocnił. Przyczyniło się do tego utworzenie 20 nowych obszarów objętych projektem PROVE, które łączą producentów z konsumentami za pomocą strony internetowej PROVE oraz internetowego systemu zamawiania G-PROVE.

System zakupów internetowych dostępny na [stronie internetowej PROVE](http://stronie.internetowej.PROVE) (www.prove.com.pt) pełni funkcję węzła dla działań w ramach projektu, a jego łatwa obsługa zachęca nowych klientów do wspierania lokalnego sektora żywności. W systemie klienci mogą zamawiać „skrzynki” zawierające 7-8 kg świeżych owoców i warzyw sezonowych. Skrzynki są dostarczane co tydzień, a ich ceny wahają się od 9 do 11

EUR, w zależności od produktu. Strona internetowa zawiera wykaz wszystkich produktów, a także szczegółowe informacje o producentach, punktach odbioru i terminach dostaw. Ponadto można dzięki niej uzyskać informacje na temat wartości odżywczych produktów oraz zapoznać się z przepisami umieszczanymi na stronie w celu zachęcenia klientów do nowych sposobów wykorzystania produktów spożywczych PROVE.

Za sprawą zaawansowanego oprogramowania, internetowy system zamawiania może funkcjonować automatycznie i po wprowadzeniu zamówienia oraz danych klienta samodzielnie wylicza ilości produktów wymaganych od każdego z producentów, planuje zawartość każdej z dostarczanych skrzynek, a także przygotowuje raporty.

Ten zaawansowany technicznie marketing w ramach projektu PROVE przynosi imponujące rezultaty dla rozwoju przedsiębiorstw. Założono ponad 20 centrów dystrybucji, które funkcjonują jako punkty sprzedaży dla ponad 60 producentów uczestniczących w projekcie. Na początku 2011 r. liczba klientów przekroczyła 900 osób. Popyt na tym poziomie przynosi każdego tygodnia przychód w wysokości 8 200 EUR, przy 6,5 tonach sprzedanych produktów rolniczych. Jak mówi Maria Simões (producent uczestniczący w projekcie PROVE): „Wszyscy wiemy, jak uprawiać produkty. Jednak ich sprzedanie jest o wiele trudniejsze... A teraz problem ten został rozwiązany!”

© PROVE project

Marketing za pomocą mediów społecznościowych

Obecnie usługi PROVE są intensywnie promowane za pomocą mediów społecznościowych. Założono [stronę na Facebooku](http://www.facebook.com/projectoprove) poświęconą projektowi (www.facebook.com/projectoprove) a wstępne zainteresowanie tym innowacyjnym działaniem wygląda niezwykle obiecująco. Do czerwca 2011 r. PROVE miał na Facebooku ponad 635 fanów, z którymi można się teraz w bezpośredni i prosty sposób komunikować za pomocą tego serwisu mediów społecznościowych.

Informacje ze strony internetowej projektu PROVE są teraz rozpowszechniane również za pomocą strony na Facebooku i w ten sposób wiadomości o specjalnych ofertach, usługach i promocjach mogą błyskawicznie dotrzeć do dużej liczby klientów. Klienci nie zawsze regularnie odwiedzają stronę projektu, by śledzić aktualne informacje, a tymczasem rosnąca grupa osób coraz częściej

„ Nasz strona na Facebooku okazała się bardzo przydatnym narzędziem marketingowym, ponieważ w niezwykle skuteczny sposób rozpowszechnia informację, a ponadto umożliwia otrzymywanie komentarzy od klientów, przez co poznajemy ich oczekiwania wobec naszych produktów. ”

José Diogo, projekt PROVE

sprawdza swoje strony na Facebooku. Stąd pomysł, by poprzez rozsyłanie postów za pomocą serwisu mediów społecznościowych kierujący PROVE docierali do grona odbiorców potencjalnie szerszego niż w przypadku standardowej internetowej kampanii promocyjnej.

Takie nowatorskie podejścia do marketingu bezpośredniego stają się coraz bardziej powszechne na całym świecie. Coraz więcej ludzi korzysta z mediów społecznościowych na coraz to nowe sposoby, przez co serwis, który niegdyś służył do kontaktów z przyjaciółmi i rodziną, jest obecnie

wysoce skutecznym narzędziem do śledzenia najnowszych informacji, produktów lub usług.

Wykorzystanie siły mediów społecznościowych i możliwości „śledzenia” działań na Facebooku jest jedną z nowych szans dla przedsiębiorstw z obszarów wiejskich. Kluczem do powodzenia takich działań jest regularne umieszczanie na stronie krótkich opisów, które nieustannie przypominają fanom, dlaczego powinni ponownie skorzystać z danej usługi oraz dlaczego powinni ją polecić innym. Specjaliści są przekonani, że najbardziej skuteczne „posty” umieszczane na stronach mediów społecznościowych w celu zachowania lojalności klientów to te, które są przyczynkiem do dialogu pomiędzy przedsiębiorstwem a jego „fanami”. Natraczywe slogany marketingowe dają gorsze wyniki na tej niezwykle dynamicznej arenie marketingowej, dlatego środki na innowacje dla programów realizowanych w ramach podejścia Leader mogą pomóc przedsiębiorstwom z obszarów wiejskich zastosować tego typu działania w celu zwiększenia ich potencjału rozwojowego poprzez aktywność internetową.

W epoce mediów społecznościowych nie musimy już szukać informacji – to informacje znajdują nas

Uwzględnianie wartości dodanej podejścia Leader w głównym nurcie: holenderska LGD wspiera partnerstwo na rzecz dywersyfikacji wyrobów nabiałowych

Pomoc LGD dla projektów rolniczych jest wspierana przez UE w ramach dążeń do stosowania metodologii Leader w różnych działaniach programów PROW. Projekt dotyczący wyrobów nabiałowych z Holandii pokazuje, jak z podejścia Leader mogą skorzystać lokalni rolnicy.

Zakres oddziaływania podejścia Leader stale rośnie a metodologia, która z początku była jedynie eksperymentem, stała się jednym z głównych elementów unijnej polityki rozwoju obszarów wiejskich. Przewiduje się, że podejście Leader będzie nabierało coraz większego znaczenia, a unijny komisarz ds. rolnictwa i rozwoju obszarów wiejskich, Dacian Cioloș, stwierdził ostatnio, że: „lokalne inicjatywy, takie jak te w ramach podejścia Leader, pozostaną u korzeni polityki rozwoju obszarów wiejskich. Naszym celem jest nie tylko wspieranie tych inicjatyw, ale również wykorzystanie ich jako podstawy do usprawnienia – w najszerszy możliwy sposób – organizacji i struktury lokalnego rolnictwa oraz rozwijania sektora produktów lokalnych”.

Kluczową kwestią, z jaką muszą zmierzyć się inicjatywy realizowane w ramach podejścia Leader, jest trudność polegająca na głębszym włączeniu tej metodologii w główne działania wspierające rozwój obszarów wiejskich. PROW mają za zadanie wspierać takie uwzględnianie wartości Leader w głównym nurcie polityki a większości LGD udało się rozszerzyć zakres projektów tak, aby objąć większą liczbę narzędzi polityki rozwoju obszarów wiejskich w UE. Dzięki temu rozszerza się zakres możliwości uzyskania wartości dodanej poprzez metodologię Leader, zaś ENRD ustanowiła specjalne Grupy Tematyczne, które mają zbadać sposoby na wzmocnienie długotrwałego potencjału metodologii Leader oraz przedstawić zalecenia dotyczące dalszych usprawnień tego podejścia.

Obszerny zestaw sprawozdań z prac Grup Tematycznych przedstawiających sposoby ulepszenia procesu wdrażania projektów realizowanych w ramach podejścia Leader jest dostępny na stronie ENRD. Zalecenia zawarte w sprawozdaniach obejmują takie kwestie jak mechanizmy realizacji projektów wdrażanych w ramach podejścia Leader, ich innowacyjność oraz środki w zakresie współpracy.

Podejście oparte na partnerstwie zidentyfikowano we wszystkich sprawozdaniach Grup Tematycznych Leader ENRD jako źródło innowacji, współpracy i rozwoju o charakterze oddolnym.

© Rita van Blesbergen /Mugmedia

Siła partnerstwa

Jedna z Grup Tematycznych badała sposoby zachowania innowacyjnego charakteru metodologii Leader. Według wniosków z analizy przeprowadzonej przez tę grupę zdolność tej metodologii do „ustanawiania nowych powiązań wewnątrz jednego obszaru jest źródłem silniejszego dążenia do sukcesu niż jest to możliwe w przypadku pojedynczego podmiotu”. W ustaleniach tej Grupy Tematycznej podkreślano, że metodologia Leader wspiera innowacje w nowych rodzajach partnerstw. Odnotowano, że na wielu obszarach wiejskich systemy podejmowania decyzji w partnerstwach LGD (w tym w ramach wspólnych komitetów złożonych z przedstawicieli lokalnej administracji publicznej, sektora prywatnego i trzeciego sektora) są bardzo innowacyjne.

Grupa Tematyczna badająca kwestię zachowania innowacyjnego charakteru metodologii Leader zwróciła również uwagę na rolę, jaką pełni podejście Leader w usprawnianiu szerszej zakrojonych partnerstw. W szczególności należy wymienić tu te projekty, w które zaangażowane są lokalne podmioty i zainteresowane strony czerpiące korzyści z udziału w procesie identyfikacji LGD lub projekty wdrażające, które stymulują rozwój danego obszaru.

Na potwierdzenie tych ustaleń Grupa Tematyczna przytoczyła wiele przykładowych projektów finansowanych z EFRROW. Jednym z nich jest innowacyjne partnerstwo z holenderskiej LGD dla Zuid Oost Drenthe, gdzie tworzone są nowe powiązania między rolnikami wytwarzającymi wyroby nabiałowe, przedsiębiorstwami spożywczo-rolniczymi oraz mieszkańcami obszarów wiejskich. Projekt pokazuje, jak uwzględnianie podejścia Leader w głównym nurcie działań może przyczynić się do realizacji ambitnych celów Wspólnej Polityki Rolnej, na przykład poprzez wspieranie zmian w sektorze wyrobów nabiałowych w UE.

Holenderska współpraca dotycząca wyrobów nabiałowych

Ten projekt holenderskiej LGD oparty jest na partnerstwie stworzonym przez dwóch braci – rolników produkujących wyroby nabiałowe (bracia Wilms) w rejonie Schoonebeek. Ich partnerstwo obejmuje hodowców zwierząt gospodarskich oraz inne przedsiębiorstwa rolnicze z sektora przemysłu rolno-spożywczego, a także mieszkańców obszarów wiejskich, organy administracji publicznej, organizacje obrońców przyrody, a także partnerów z sektora agroturystyki. „Współpraca jest kluczem do nowego typu gospodarstwa wytwarzającego wyroby nabiałowe” – mówią Berend Jan i Bouke Durk Wilms.

Dzięki wspólnej pracy poszczególne zainteresowane strony uczestniczące w rozwoju obszarów wiejskich i zaangażowane w ten projekt wspierają się wzajemnie w nowy sposób za pomocą innowacyjnego planu. Pokażna kwota wsparcia z EFRROW w wysokości 134 000 EUR, pochodząca z budżetu holenderskiego programu PROW w ramach podejścia Leader, została zainwestowana w opracowanie szczegółowego planu działania na rzecz pomocy takim rolnikom jak bracia Wilms w zwiększaniu konkurencyjności swoich przedsiębiorstw i integracji z lokalną gospodarką wiejską.

Szczegółowy plan działania jest głównym rezultatem projektu LGD. Dzięki niemu uzyskano usystematyzowany schemat działań i przemyślaną wizję rozwoju partnerstwa w drodze wzajemnej współpracy, która zaowocuje synergiami i będzie oferować większe możliwości wszystkim zainteresowanym stronom.

© JAM visual thinking

„Jak wszyscy rolnicy musimy się zmierzyć ze zmieniającą się unijną polityką rolną. Wymaga to również zmian w przedsiębiorstwie.”

Berend Jan i Bouke Durk Wilms

Ludzie, korzyści i środowisko

U podłoża szczegółowego planu działania projektu realizowanego w ramach podejścia Leader leżą trzy główne, powiązane ze sobą priorytety (ludzie, korzyści i środowisko). Ludzie są podporą projektu, a jego organizatorzy wychodzą z założenia, że rozwój umiejętności rolników w zakresie specjalizacji działalności i tworzenia sieci kontaktów przełoży się na konkretne korzyści. Stworzenie wzajemnie korzystnych relacji w społeczności wymaga wymiany informacji między rolnikami i komunikacji z sąsiadami. Najprostsze formy komunikacji pomagają rozwiązać konflikty wynikające z braku zrozumienia się stron oraz zmniejszają uczucie wyizolowania.

Wraz z postępującą integracją rolników z wiejską społecznością odkrywają oni coraz to nowe możliwości współpracy biznesowej i osiągnięcia korzyści. Wśród takich projektów są wspólne inicjatywy promujące turystykę na obszarach wiejskich

lub działania finansowane przez partnerów w celu zmniejszenia wpływu wykorzystywania energii na środowisko. Wprowadzanie praktyk rolniczych przyjaznych dla gleby – na przykład płodozmianu – to kolejna część planu, który ma ograniczyć stosowanie rozwiązań opartych na uprawie intensywnej, poprawić relacje z mieszkańcami o pro-ekologicznym nastawieniu oraz przyciągnąć zainteresowanych ekologią turystów.

Wraz z postępującą integracją rolników z wiejską społecznością odkrywają oni coraz to nowe możliwości współpracy biznesowej i osiągnięcia korzyści. Wśród takich projektów są wspólne inicjatywy promujące turystykę na obszarach wiejskich

Abzyskać dalsze informacje na temat planu działań braci Wilms, jak również na temat podobnych ciekawych działań wspierających dywersyfikację sektora nabiałowego – między innymi na temat projektu „Cowmunity” (powstałego z inicjatywy trzech rolników produkujących wyroby nabiałowe z założeniem stworzenia specjalistycznego przedsiębiorstwa nabiałowego na dużą skalę) lub projektu na rzecz zwierząt gospodarskich „Cowfortable”, należy skontaktować się z LGD dla Zuid Oost Drenthe⁹ lub organizacją partnerską projektu Agrocenter¹⁰.

Metodologia Leader może być stosowana w celu wdrożenia wielu różnych rodzajów działań w ramach PROW

9 www.provincie.drenthe.nl/landelijkg gebied/gebieden/zuidoost-drenthe-0/leader/

10 www.agrocenter.wur.nl/NL/AgroLanderij/

LGD promują zarządzanie oparte na zrównoważonym wykorzystaniu zasobów naturalnych: liczne korzyści zastosowania podejścia Leader w belgijskim projekcie zarządzania zasobami rzecznyymi

Zasoby naturalne mają zasadnicze znaczenie dla obszarów wiejskich w UE, zaś LGD mogą pomóc społecznościom w realizacji wielu lokalnych projektów wspierających zarządzanie środowiskowe. W ramach podejścia Leader finansowane są zarówno krótkoterminowe działania na małą skalę, jak również długoterminowe programy.

Zrównoważone podejście do środowiska jest istotnym celem projektów realizowanych w ramach podejścia Leader. Cele te odzwierciedlają założenia „zielonego rozwoju”, promowanego przez EFRROW na obszarach wiejskich jako część wkładu PROW w *strategię na rzecz wzrostu UE 2020*¹¹. Społeczności na europejskich obszarach wiejskich są świadome znaczenia ochrony zasobów naturalnych, natomiast metodologia Leader ma doświadczenie w finansowaniu oddolnych projektów środowiskowych. Projekty takie obejmują przedsięwzięcia ukierunkowane na ochronę gatunków zwierząt i roślin, ochronę krajobrazu oraz poprawę jakości wody i gleb.

Zastosowanie metodologii Leader w projektach środowiskowych pokazało, że tego rodzaju przedsięwzięcia mogą czasem wymagać skoordynowanych działań w długiej perspektywie czasowej, które nie od razu przyniosą planowane rezultaty. LGD odpowiedzialne za wdrażanie wieloletnich strategii lokalnych mogą zapewnić trwałe wsparcie dla innowacyjnych i oddolnych projektów. Ponadto LGD działające w ramach poprzedniego okresu programowania, pomiędzy rokiem 2000 a 2006, z powodzeniem wspierały długotrwałe inicjatywy środowiskowe również w obecnym okresie finansowania.

Proces ten nie musi odbywać się ze szkodą dla innowacyjności, ponieważ projekty oddolne wprowadzają nowe działania, które korzystają z wyników wcześniejszych prac. W związku z tym LGD mogą stanowić cenne źródło stabilnego wsparcia dla projektów rozwoju obszarów wiejskich o charakterze środowiskowym (jak również dla innych projektów).

© Tim Hudson

RIVEO

Korzyści związane z łączeniem w ramach podejścia Leader ciągłości wsparcia i innowacyjności mogą zostać zademonstrowane na przykładzie belgijskiego projektu RIVEO. Jest to ekoturystyczny program LGD dla Pays de l'Ourthe z Walonii, oparty na zasadach zrównoważonego rozwoju. Stanowi on nowy etap lokalnego programu wspierającego ekoturystykę, który otrzymuje wsparcie od osi Leader od 1998 r.

Cécile Schalenbourg z Walońskiej Sieci Obszarów Wiejskich potwierdza, że: „RIVEO jest częścią będącego w trakcie realizacji oddolnego projektu i pokazuje, jak LGD może zapewniać stałe wsparcie, które zachęca lokalne grupy do ciągłego wprowadzania innowacji i rozwijania swoich pomysłów”. W ramach pierwotnego projektu wspierającego ekoturystykę z pomocą podejścia Leader rozpoczęto renowację starych rezydencji w celu ich wykorzystania jako ośrodków turystycznych. W ośrodku, który po renowacji pełnił funkcję lokalnego węzła turystycznego, prezentowano informacje na temat miejscowej flory i fauny.

Po pomyślnych wynikach początkowych prac społeczność rozszerzyła zakres turystyki ukierunkowanej na dziką przyrodę i przeznaczyła kolejne środki z LGD na poprawę stanu obiektów służących przystępnej komunikacji kwestii związanych ze środowiskiem. Zaowocowało to wieloma ambitnymi planami, między innymi realizowanym obecnie projektem RIVEO, który koncentruje się na rozszerzeniu istniejących możliwości na podstawie wachlarza usług opartych na turystyce związanej z rzeką oraz lokalną społecznością.

11 http://ec.europa.eu/europe2020/priorities/sustainable-growth/index_en.htm

Znaczna część projektu RIVEO dotyczy wędkarstwa, tak więc w ramach projektu kładzie się duży nacisk na promowanie obszaru działania LGD jako idealnego miejsca na rodzinne wędkowanie. Na potrzeby tego celu przeznaczono niewiele ponad 82 000 EUR ze środków EFRROW. W wyniku tej inwestycji w ramach projektu stworzono sieć nowych „stanowisk wędkarskich”, a także zrealizowano kampanię marketingową oraz wyprodukowano serię produktów, które mają za zadanie podnosić poziom świadomości na temat „Natury i wędkowania”. Produkty te zostały dobrze przyjęte przez odbiorców i pomagają wspierać pro-ekologiczne podejście do turystyki wędkarskiej.

François Adant uczestniczący w pracach nad projektem uważa, że: „Projekt RIVEO jest dobrym przykładem rozwoju obszaru wiejskiego przyjaznego dla środowiska. Nasz projekt niesie ze sobą korzyści w postaci poprawy jakości życia mieszkańców regionu Ourthe” – dodaje – „oraz w postaci rozwoju gospodarczego, jaki niosą ze sobą prace dorywcze oraz przychód z turystyki. Jednocześnie jednym z priorytetów projektu jest ochrona środowiska rzeczno-gatunków wodnych”.

W ramach projektu RIVEO opracowano również pakiety ekoturystyczne, zaś [strona internetowa projektu](http://www.riveo.be/en) (www.riveo.be/en) przedstawia przejrzysty opis potencjalnych korzyści wynikających z kontynuowania działań społeczności wiejskiej na rzecz ochrony środowiska.

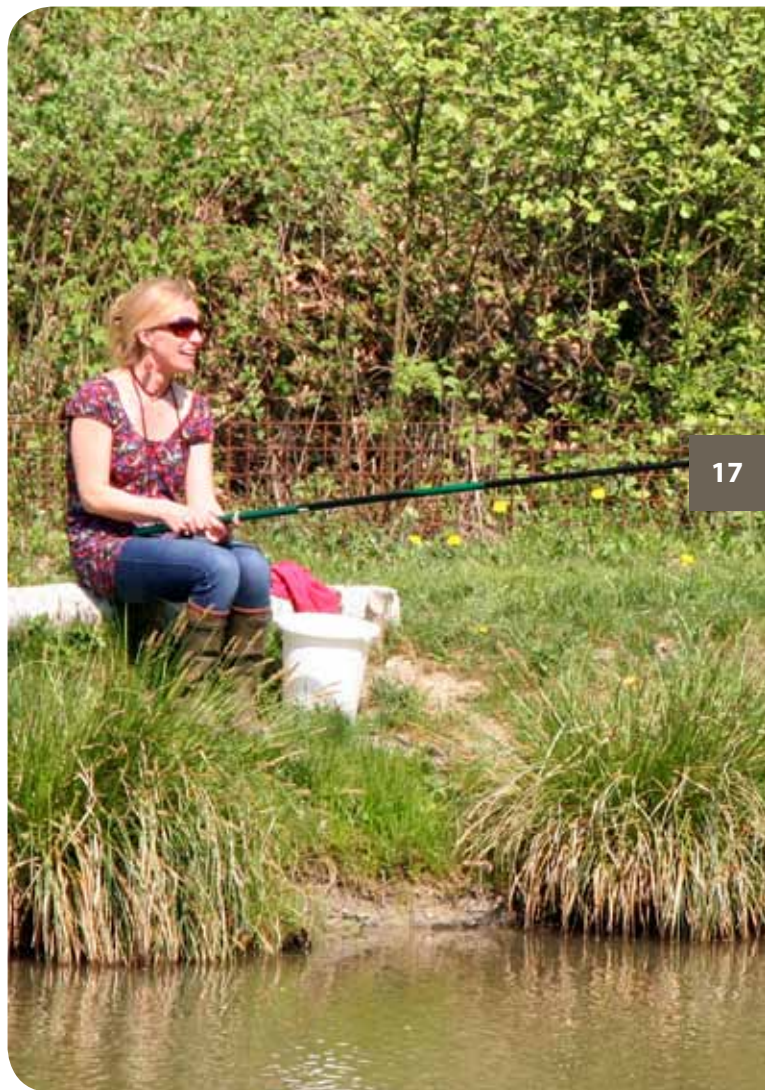
W ogólnej wizji projektu uwzględniono również jego przyszłe etapy, które obejmują także zbadanie innych potencjalnych nisz na rynku. Oczekuje się, że wędkarze będą coraz powszechniej korzystać z nowoczesnych technologii, w związku z czym w ramach projektu badana jest możliwość wykorzystania satelitarnych systemów nawigacji (GPS) jako innowacyjnych narzędzi rozwoju, zarówno w przypadku wędkarstwa, jak i szlaków pieszych wędrówek.

Więcej informacji na temat projektu można uzyskać na stronie internetowej [Walońskiej Sieci Obszarów Wiejskich](http://www.reseau-pwdr.be/reseaupwdr/bonnes-pratiques/fr/index_fr.cfm) (www.reseau-pwdr.be/reseaupwdr/bonnes-pratiques/fr/index_fr.cfm).

Charakterystyczna dla metodologii Leader wrażliwość na kwestie środowiskowe pomaga LGD promować zarządzanie oparte na zrównoważonym wykorzystaniu zasobów naturalnych

„LGD może zapewniać stałe wsparcie, które zachęca lokalne grupy do ciągłego wprowadzania innowacji i rozwijania swoich pomysłów.”

Cécile Schalenbourg, Walońska Sieć Obszarów Wiejskich

Nowe LGD korzystają na współpracy międzynarodowej: grupy z Czech, Estonii i Słowacji dzielą się doświadczeniami w zarządzaniu dziedzictwem kulturowym

Wsparcie metodologii Leader dla projektów współpracy transgranicznej ma za zadanie stworzyć synergii dla LGD i przynosić korzyści, które nie mogłyby zostać uzyskane w wyniku samodzielnej pracy jednej LGD. Jest to kolejna cecha metodologii Leader, której celem jest generowanie wartości dodanej.

Korzyści o wartości dodanej płynące z projektów realizowanych w ramach podejścia Leader, takich jak te wskazane w niniejszym biuletynie, są obecnie rozpowszechniane przez LGD na terenie całej UE. Do marca 2011 r. w państwach członkowskich działało łącznie 2195 LGD i cały czas powstają kolejne.

Znaczna część spośród 2195 LGD jest stosunkowo nowa i nie ma jeszcze dużego doświadczenia w stosowaniu podejścia Leader. Członkowie LGD jednak szybko się uczą i korzystają z doświadczeń z krytycznej masy praktyk starszych LGD. Ponadto Punkt Kontaktowy ENRD pracuje nad stworzeniem specjalnych narzędzi do rozwijania zdolności, które mają umożliwić LGD wykorzystanie potencjału metodologii Leader. W styczniu 2011 r. sieć ENRD zorganizowała również wydarzenie dotyczące metodologii Leader dla nowych LGD, w którym wzięło udział 300 członków LGD. Przeszli oni szkolenie dotyczące takich tematów jak wdrażanie LSR oraz najlepsze praktyki w zakresie współpracy transgranicznej. Pełne informacje na temat tego rodzaju wsparcia oraz wydarzeń organizowanych przez Leader można uzyskać na [stronie internetowej ENRD](#)¹². Podczas wydarzenia zaprezentowano również ustalenia Grupy Tematycznej Leader ENRD, która zajmowała się oceną środków współpracy.

Grupa ta badała możliwości zacieśnienia współpracy pomiędzy LGD a wyniki jej prac wskazują, że rozwiązaniem mogłaby być, między innymi, większa dostępność informacji na temat różnych zasad współpracy transnarodowej obowiązujących w poszczególnych państwach członkowskich. Zdobycie wiedzy na temat możliwości dostępnych w innych krajach może w znacznym stopniu pomóc nowym LGD odnaleźć właściwych partnerów, tym samym umożliwiając uzyskanie korzyści o wartości dodanej, jakie oferuje taka współpraca.

Współpraca między nowymi LGD

Projekt współpracy transnarodowej realizowany przez nowe LGD z obszarów na terenie Czech, Estonii i Słowacji pokazuje, w jaki sposób poprzez synergii projektów współpracy transnarodowej można wypracować wartość dodaną. Na podstawie doświadczenia z tego projektu (zatytułowanego „Współpraca na rzecz wykorzystania dziedzictwa kulturowego”) jego partnerzy podkreślają znaczenie prac przygotowawczych, jak zauważa Silva Anspal z LGD dla Estonii, partnera prowadzącego. Anspal podkreśla, że: „Prace przygotowawcze są bardzo istotne dla ustanowienia dobrej synergii w ramach projektu. Zanim ruszyliśmy z projektem, przygotowania do niego trwały rok. Tyle czasu zajęło nam uzyskanie zatwierdzeń od wszystkich kierowników PROW, ale warto było czekać, ponieważ bez tego nasza współpraca nie byłaby tak owocna”.

Wszystkie projekty współpracy muszą udowodnić, że wymiana doświadczeń w ramach projektu przekłada się na nowe korzyści społeczno-gospodarcze lub środowiskowe dla każdego obszaru działań LGD uczestniczącego w projekcie. Współpraca taka musi być więc niezbędna dla uzyskania celów projektu w zakresie rozwoju obszarów wiejskich. W przypadku Czech, Estonii i Słowacji korzyści o wartości dodanej były ewidentne, a mianowicie dotyczyły nowych umiejętności związanych z zarządzaniem dziedzictwem kulturowym. Kristina Garrido Holmova zaangażowana w projekt z ramienia czeskiej LGD dla Sdrużenia SPLAV mówi: „Współpraca międzynarodowa okazała się niezwykle cenna dla naszego obszaru działania LGD, ponieważ nauczyliśmy się nowych sposobów pielęgnowania naszego dziedzictwa kulturowego poprzez konserwację architektury i krajobrazu”.

W projekcie współpracy transnarodowej wzięli udział również specjaliści od tradycyjnego rzemiosła. Całkowity budżet projektu wyniósł niewiele ponad 90 000 EUR otrzymanych ze środków EFR-ROW. Środki te zostały wykorzystane do zorganizowania pokazów technik konserwacji dziedzictwa kulturowego stosowanych w estońskim regionie Järva, dla przedsiębiorców zaangażowanych w prace nad renowacją obiektów architektury w Czechach, a także podobnych pokazów czeskich dla zainteresowanych po stronie estońskiej. Ponadto w charakterze nieformalnego partnera do projektu przyczynili się również przedstawiciele słowackiej organizacji zaangażowanej w ochronę dziedzictwa z Kysak.

Wiedza zdobyta w drodze różnych działań w ramach projektu nie tylko pomogła zwiększyć potencjał każdego z obszarów w zakresie konserwacji dziedzictwa kulturowego, ale również przyczyniła się do podkreślenia roli dziedzictwa jako narzędzia rozwoju gospodarczego. Obszary wiejskie w Europie stanowią bogactwo różnorodnych kultur, co wiąże się z licznymi możliwościami rozwoju turystyki, lecz do konserwacji kulturowego dziedzictwa tych obszarów konieczne są tradycyjne umiejętności. Zrozumieli to uczestnicy projektu współpracy transnarodowej, a poszczególne rejony działania LGD podzieliły się wiadomościami na temat tego, jak w rozsądny sposób wykorzystywać zasoby kulturowe.

Przyszłe pokolenia

Młodzi ludzie z obszarów działania LGD odgrywają ważną rolę w dokumentowaniu zasobów kulturowych ze swoich miejsc zamieszkania. W związku z powyższym przeprowadzono szkolenia z fotografii, by młodzi mieszkańcy mogli dokumentować stan zabytków oraz tworzyć zbiory, które mogą być następnie wykorzystane na potrzeby renowacji lub turystyki. Wystawy fotografii pomogły podnieść poziom świadomości na temat dziedzictwa w roli siły napędowej rozwoju obszarów wiejskich, zaś młodzi ludzie zapoznali się z zasadami realizacji oddolnego projektu.

Angażowanie młodych ludzi w projekty współpracy transnarodowej może pomóc rozbudzić w nich zainteresowanie przyszłością obszarów, na których mieszkają. Natomiast płynące ze współpracy możliwości związane z turystyką mogą stanowić silny bodziec dla zaangażowania ze strony młodzieży oraz prowadzić do opracowania nowej, istotnej wiedzy na temat przygotowywania, wdrażania i finansowania projektów opartych na metodologii Leader. Taka wiedza techniczna jest często uzupełniana przez wyniki o wyższej jakości lub związane z rozwojem osobistym. Przykłady takich rezultatów odnotowała Kristina Garrido Holmova, która, obserwując uczestników projektu współpracy transnarodowej, zauważyła, że prócz umiejętności związanych z wykorzystaniem dziedzictwa kulturowego „nauczyliśmy się pracy zespołowej i większej tolerancji, poznaliśmy różnice pomiędzy kulturami, odkryliśmy naszą wspólną historię, nauczyliśmy się komunikować w języku obcym oraz wzmocniliśmy poczucie przynależności do wspólnej Europy”.

„Każdy z krajów uczestniczących w projekcie ma inne zasady dotyczące projektów współpracy – jest to fakt, który trzeba zaakceptować.”

Silva Anspal, Kierownik LGD, Järva Development Partners

Współpraca transnarodowa realizowana w ramach tego projektu była bodźcem dla nowej generacji projektów wspierających rozwój obszarów wiejskich realizowanych przez uczestników głównego projektu w ramach jego kontynuacji. Więcej informacji na temat takich pobocznych korzyści można znaleźć na stronach internetowych prowadzących LGD – w Czechach (www.sdruzenisplav.cz) i Estonii (www.jap.org.ee).

© Andrus Kopliste

LGD muszą wykazać, że wyniki projektu współpracy nie zostałyby uzyskane, gdyby każda z LGD pracowała samodzielnie

Eksportowanie metodologii Leader: LGD i LGR koordynują dywersyfikację działań na obszarach wiejskich na rzecz społeczności rybackich w Finlandii

Podczas gdy kluczowe cechy metodologii Leader, czyli oddolny rozwój w drodze innowacji i współpracy, są uwzględniane w głównym nurcie programowania rozwoju obszarów wiejskich UE, pozostałe obszary polityki – w UE, jak i poza Unią – również przyjmują podejście Leader.

Metodologia Komisji Europejskiej Leader jest obecnie powszechnie stosowanym, skutecznym modelem finansowania działań na rzecz rozwoju obszarów wiejskich ukierunkowanych na społeczności lokalne. Kraje spoza Unii Europejskiej również doceniły korzyści płynące z oddolnego podejścia stymulowanego przez LGD i dziś podejście Leader stosuje się na rozmaitych obszarach wiejskich na całym świecie. Metodologię Leader uznano za przydatny mechanizm wdrażania także przez inne źródła wsparcia finansowego UE, na przykład przez Europejski Fundusz Rybacki (EFR).

EFR, który przeznacza swoje środki na rzecz społeczności rybackich w państwach członkowskich, zastosował własną odmianę modelu Leader, ze specjalnym budżetem oraz siecią lokalnych grup rybołówstwa (LGR).

LGR w ramach EFR oraz LGD w ramach EFRROW mają komplementarne cele, ponieważ znaczna część celów LGR obejmuje wzmocnienie powiązań pomiędzy lokalnym sektorem rybołówstwa a regionem. EFR, za pomocą LGR, wspiera modernizację i rozszerzanie zakresu produktów rybołówstwa oraz powiązanych możliwości rynkowych. Dlatego też LGR wspierają gospodarkę wiejską związaną ze społecznością rybacką, a wiele LGD ściśle współpracuje z LGR.

Podążanie za Leaderem

Współpracę LGD i LGR doskonale ilustruje przykład z Finlandii, gdzie LGR została utworzona pod patronatem LGD stosującej metodologię Leader. Fińskie LGR to organizacje działające na zasadzie non-profit, które dzielą strukturę wsparcia administracyjnego z LGD. LGR mają jednak osobne partnerstwa ze swoimi odpowiednikami

w ramach metodologii Leader, oddzielny proces wyboru projektów oraz inne strategie i metody rachunkowości.

Pani Hanna-Leena Talvensaari z fińskiej LGD dla Północnej Laponii opisuje, jak te dwa strumienie finansowania z UE harmonijnie współgrają oraz wspólnie tworzą wzajemne korzyści: „Z naszego doświadczenia wynika, że LGR i LGD mają dokładnie ten sam cel: utrzymać na tych wiejskich obszarach rentowne przedsiębiorstwa oraz rozwinąć takie źródła utrzymania, które będą najlepiej dopasowane do tutejszych mieszkańców i warunków”.

Dlatego też LGR i LGD często pracują równolegle, a dzięki stosowaniu podejścia Leader LGR mogą zapewniać środki z EFR bezpośrednio dla społeczności rybackich. Koordynator projektu LGR z regionu Północnej Laponii, pan Markku Ahonen zaznacza, że niektóre wcześniejsze działania na rzecz rozwoju rybołówstwa w Finlandii były „odgórnymi projektami zainicjowanymi przez ośrodki edukacji lub badań lub też inne duże podmioty. Podstawą podejścia Leader jest natomiast podejście oddolne, więc poprzez ścisłą współpracę z LGD, LGR wypracowuje właściwe oddolne podejście dla sektora rybołówstwa, co stanowi duży postęp w tym obszarze”.

Również LGD czerpią korzyści z pracy równolegle z LGR. „Taka współpraca daje LGD cenne doświadczenie w zakresie pracy z różnymi funduszami na rzecz rozwoju” – mówi Talvensaari. „Choć realizacja wspólnych projektów finansowanych jednocześnie przez LGR i LGD jest trudna, wdrażanie odrębnych projektów może pomóc osiągnąć ten sam cel” – dodaje. Takie przykładowe wspólne działania są cały czas przeprowadzane przez LGR i LGD w celu zdywersyfikowania tradycyjnej gospodarki wiejskiej w Północnej Laponii poprzez rozwój nowych usług turystycznych.

Współpraca na rzecz turystyki

Turystyka coraz prężniej rozwija się w regionie Laponii, co niesie ze sobą nowe możliwości dla lokalnych przedsiębiorców. Strategiczne cele LGR obejmują wsparcie dla dywersyfikacji działań osób zatrudnionych w rybołówstwie na rzecz zatrudnienia w turystyce związanej z rybołówstwem. Powiązane priorytety określone w LSR lapońskiej LGD wymieniają zapewnienie finansowania w ramach inicjatywy Leader dla przedsięwzięć turystycznych na małą skalę, ukierunkowanych na wycieczki piesze, polowania i wędkarstwo w tym północnym regionie.

Personel LGR i LGD koordynuje swoje działania w zakresie turystyki w celu zwiększenia możliwości i różnorodności obiektów i produktów turystycznych dostępnych w Północnej Laponii. Pan Ahonen zaznacza, że wsparcie LGR okazało się szczególnie korzystne w przypadku rozwiązywania problemów lokalnego sektora rybackiego: „Rybacy nie posiadali praktycznie żadnego doświadczenia w turystyce. Głównym celem projektu było nauczenie rybaków podstawowych umiejętności wymaganych przy pracy z turystami. W ich skład wchodziły umiejętności regulowane prawem oraz te konieczne dla zapewnienia satysfakcji turystów.”

EFR zapewnił 90% z kwoty 78 000 EUR przeznaczonej na opracowanie i zrealizowanie szkolenia z turystyki dla rybaków na obszarze działania LGR i LGD, a wyniki tego szkolenia zaowocowały siedmioma nowymi produktami związanymi z turystyką ukierunkowaną na dziką przyrodę. Podobne korzyści dla turystyki na obszarach wiejskich Północnej Laponii przyniosły środki z inicjatywy Leader zainwestowane przez LGD.

” LGR i LGD mają dokładnie ten sam cel: utrzymać na wiejskich obszarach rentowne przedsiębiorstwa oraz rozwinąć takie źródła utrzymania, które będą najlepiej dopasowane do tutejszych mieszkańców i warunków. ”

Hanna-Leena Talvensaari, fińska LGD dla Północnej Laponii

LGD, wykorzystując środki EFRROW, udzieliła wsparcia ponad 25 różnym projektom z zakresu turystyki. Jednym z nich jest nowa sieć szlaków wędrówek pieszych po dzikich obszarach o nazwie „Trasa panoramiczna”. Aby przygotować szlak pieszych wędrówek, który prowadzi wzdłuż rzeki Tana aż do granicy z Norwegią, wydano niewiele powyżej 42 000 EUR ze środków EFRROW. W przeszłości większość przychodów na tym obszarze pochodziła z połowów łosia, ale sezon trwał krótko, więc nowa trasa zrealizowana w ramach podejścia Leader ma przyciągnąć nowych turystów. LGR i LGD oczekują, że dzięki długotrwałemu wpływowi projektu sezon turystyczny na tym obszarze ulegnie wydłużeniu, co pozytywnie wpłynie na przedsiębiorstwa oferujące zakwaterowanie oraz promujące lapońską kulturę.

Więcej informacji na temat komplementarności działania LGR i LGD można uzyskać na [stronie internetowej organizacji FARNET](https://webgate.ec.europa.eu/fpfis/cms/farnet/) (<https://webgate.ec.europa.eu/fpfis/cms/farnet/>).

Sukces podejścia Leader sprawił, że jego główne cechy są wykorzystywane przez różne programy na rzecz rozwoju na całym świecie

Europejska Sieć na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich ONLINE

<http://enrd.ec.europa.eu/>

Europejska Sieć na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich

Wiadomości i aktualności dotyczące ENRD

WIADOMOŚCI

- 18 września 2011: Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi w Republice Francuskiej...
- 11 września 2011: Zmniejszenie dot. ENRD (LEADER) do udziału w wydatkach z budżetu państwa...
- 08 września 2011: Czy jakieś zainteresowanie projektami LEADER? Władze lokalne we Włoszech...
- 07 września 2011: Władze lokalne w Finlandii...
- 05 września 2011: Zmniejszenie dot. ENRD (LEADER) do udziału w wydatkach z budżetu państwa...

WIADOMOŚCI
odwiedź bazę danych projektów PROW, aby zapoznać się z przykładowymi projektami realizowanymi w ramach Leader-a"

